

УДК 342.951: 351.764

**Ю.БУРИЛО**, аспірант кафедри правового регулювання економіки  
Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

## **ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАХИСТУ СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛІ В УКРАЇНІ**

***Анотація.** Розглядаються питання вдосконалення організаційно-правових засад державного управління в сфері захисту суспільної моралі, обмеження обігу продукції, що шкодить суспільній моралі*

Свобода слова є одним з найголовніших надбань людства. Але у деяких випадках інтереси суспільства вимагають обмеження цієї свободи. Це трапляється, коли мова заходить про так зване зловживання свободою слова. Одним з випадків, коли необхідно втручання суспільства до справ преси (як друкованої, так і електронної), є боротьба з непристойністю, захист суспільної моралі. Про важливість цього питання свідчить хоча б той факт, що міжнародне співтовариство, як правило, більш ніж обережне, коли заходить питання про обмеження свободи слова, у цьому випадку прийняло цілу низку обмежень, які закріплені у міжнародних документах. Загальна декларація прав людини, яка була прийнята і проголошена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 217 А (ІІІ) від 10 грудня 1948 р., в частині другої ст.29 передбачає, що *“при здійсненні своїх прав і свобод кожна людина може зазнати тільки такі обмеження, які встановлені законом виключно з метою ...задоволення вимог моралі ...у демократичному суспільстві”* [1]. Враховуючи потребу в захисті суспільної моралі, в національному законодавстві багатьох країн світу, зокрема, таких як США, Великобританія, Білорусь та ін. також містяться правові положення, спрямовані на обмеження виробництва та обігу інформаційної продукції, що може завдати шкоди моральному стану суспільства.

Необхідність захисту суспільної моралі визнається і в Україні. Як зазначає Голова Державного комітету телебачення і радіомовлення Іван Чиж: *“Проблема звільнення українського інформаційного простору від навали сцен жахів, насильства, жорстокості, від того, що руйнує психіку молодшого покоління, втручається в підсвідомість людини й негативно впливає на її розум, світогляд, світосприйняття – одна з найважливіших складових державної інформаційної політики”* [2].

Тривалий час в Україні правові норми, спрямовані на протидію поширенню небезпечної інформаційної продукції, містилися лише в кримінальному законодавстві (ст. 300 “Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості”; ст. 301 “Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів” Кримінального кодексу України) [3]. Проте, їх було явно недостатньо для розв’язання вказаної проблеми (адже навіть визначення цих самих порнографічних творів у законодавстві не існувало).

Більш-менш системно питання організації захисту суспільної моралі були врегульовані відносно нещодавно, а саме – з прийняттям Закону України “Про захист суспільної моралі” у 2003 році [4]. Зазначений закон не лише дав перелік видів інформаційної продукції, яка становить небезпеку для суспільної моралі, встановив обмеження щодо її обігу, а й закріпив організаційні засади державного управління в цій сфері.

Втім, норми цього закону та деяких інших нормативних актів поки що далекі від досконалості. Особливо актуальними з огляду на зміст деяких положень вказаного закону, на наш погляд, є проблеми вдосконалення системи органів державної влади, відповідальних за реалізацію державної політики в сфері захисту суспільної моралі, передусім у питаннях оптимізації розподілу функцій між ними, а також законодавчого закріплення низки обмежень щодо обігу вищезгаданої продукції. Вирішення цих проблем є важливим з точки зору підвищення ефективності системи державного управління в цій сфері та сприятиме подоланню негативних тенденцій в інформаційному просторі України, які загрожують духовному здоров'ю нашого народу.

Перш за все, викликають увагу положення Закону України “Про захист суспільної моралі”, що стосуються ліцензування діяльності з обігу продукції сексуального та еротичного змісту, здійснення експертизи, реєстрації та ліцензування зазначеної продукції. Так, в ст. 9 зазначеного закону сказано, що ввезення на територію України, виготовлення (виробництво), зберігання з метою розповсюдження та розповсюдження продукції, здійснення послуг і проведення заходів сексуального змісту здійснюються виключно за умови наявності спеціального дозволу (ліцензії) на кожний вид діяльності. Теж саме стосується діяльності з вивозу з України, транзиту через її територію та пересилки вказаної продукції. Такий підхід, в принципі, є цілком виправданим і відповідає потребам сьогодення, зважаючи на масштаби та потенційні наслідки неконтрольованого обігу зазначеної продукції. Але його практична реалізація потребує детальної законодавчої регламентації, передусім, стосовно визначення органів ліцензування та тих видів діяльності з обігу вказаної продукції, які віднесені до компетенції кожного з цих органів. Втім, така регламентація в ст.9 присутня лише частково, а в тих випадках де вона все ж таки є, мають місце певні протиріччя, а, подекуди, й відверті недоречності.

Так, в частині сьомої ст.9 говориться, що ліцензування і реєстрацію спеціалізованих засобів масової інформації сексуального чи еротичного змісту здійснює центральний орган виконавчої влади у сфері інформації. На сьогодні таким органом є Державний комітет телебачення і радіомовлення України (Держкомтелерадіо України) [5]. Тут, варто згадати, що до спеціалізованих ЗМІ ст.1 Закону України “Про захист суспільної моралі” відносить періодичні друковані видання, радіо-, теле-, відеопрограми, інші форми поширення масової інформації, у тому числі на електронних носіях, матеріали та повідомлення яких у цілому і систематично висвітлюють питання сексу або використовують сексуальну тематику як провідну. Відносно реєстрації та ліцензування Державним комітетом телебачення і радіомовлення України спеціалізованих друкованих періодичних видань ніяких питань або дорікань не виникає. Зовсім інша справа – вищезгадані радіо-, теле-, відео програми. По-перше, визначення теле-, радіо-, відео програм як засобів масової інформації концептуально не узгоджено з Законом України “Про телебачення і радіомовлення” згідно зі ст.1 якого аудіовізуальними (електронними) засобами масової інформації визначені не програми, а організації, які надають для масового приймання споживачам аудіовізуальну інформацію, передану у вигляді електричних сигналів і прийнятих за допомогою побутових електронних пристроїв [6]. По-друге, слід врахувати, що згідно частиною п'ятою ст.9 Закону України “Про захист суспільної моралі” ліцензування діяльності по створенню, трансляванню та розповсюдженню телерадіокомпаніями України кіно-, аудіо-, відеопродукції еротичного чи сексуального змісту здійснює Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення.

Таким чином, виходячи зі змісту зазначених правових норм, цілком можливо припустити, що телерадіоорганізація, вже отримавши від Національної ради України з пи-

тань телебачення і радіомовлення ліцензію на створення, транслявання та розповсюдження кіно-, аудіо-, відеопродукції сексуального чи еротичного змісту, повинна ще й зареєструвати і отримати ліцензії на виробництво і розповсюдження цих же теле-, радіо-, відеопрограм в органі виконавчої влади у сфері інформації. Іншими словами, законом, по-суті, створюються передумови для запровадження подвійного ліцензування одного й того ж виду діяльності телерадіокомпаній різними державними органами. Окрім цього, звертає на себе увагу той факт, що відповідно до ст.5 Закону України “Про телебачення і радіомовлення” та Закону України “Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення” саме Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення є органом, що здійснює ліцензування телерадіомовлення. Отже, природним здається питання – чому реєстрацію та ліцензування спеціалізованих радіо-, теле-, відеопрограм, принаймні тих, що створюються і розповсюджуються телерадіоорганізаціями, має здійснювати державний орган виконавчої влади у сфері інформації, тобто Держкомтелерадіо України, а не Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення? Хоча з іншого боку, якщо мова йде про ліцензування діяльності зі створення та розповсюдження відповідних теле, радіо, відеопрограм не телерадіоорганізаціями, а іншими суб’єктами господарської діяльності, які не мають статусу телерадіоорганізації, скажімо, кіно, відео студіями, іншими організаціями, то зазначених колізій не виникає.

Ст.9 Закону України “Про захист суспільної моралі” не дає відповіді на питання про те, які державні органи мають здійснювати ліцензування обігу продукції сексуального чи еротичного змісту у тих ЗМІ, що не належать до визначення спеціалізованих засобів масової інформації, наприклад, видавництва з випуску друкованих видань, які не відносяться до періодичних. Не визначені ст.9 згаданого закону державні органи, що мали б здійснювати ліцензування діяльності з оптової та роздрібної торгівлі вказаної продукції. Так само не визначені законом державні органи, які мають ліцензувати діяльність з підготовки і проведення видовищних заходів сексуального змісту.

Натомість, в ст.9 сказано, що надання ліцензій та їх анулювання здійснюється на загальних підставах тим органом виконавчої влади, до компетенції якого входить надання ліцензій на здійснення заявленої діяльності, з урахуванням положень і в порядку встановленому Законом України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності”. Але подібне формулювання занадто широке і може тлумачитися неоднозначно. Крім того, в Законі України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” [7] жодним чином не згадується ліцензування діяльності з обігу продукції сексуального чи еротичного змісту, тим більше не говориться нічого про те, до компетенції якого органу віднесено здійснення такого ліцензування. Так само не визначені органи ліцензування діяльності з обігу продукції сексуального чи еротичного змісту в Переліку органів ліцензування, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України [8]. Отже, для усунення виявлених прогалин у законодавстві положення, закріплені в ст.9, зокрема частини сьомої цієї статті, Закону України “Про захист суспільної моралі” вимагають суттєвого уточнення та доопрацювання.

Враховуючи сказане, пропонуємо викласти частину сьому ст.9 Закону України “Про захист суспільної моралі” в такій редакції : *Ліцензування діяльності фізичних та юридичних осіб за винятком тих, які мають статус телерадіоорганізацій згідно із Законом України “Про телебачення і радіомовлення”, з виготовлення (виробництва), зберігання з метою розповсюдження, розповсюдження, в тому числі шляхом оптового чи роздрібного продажу, прокату або в інший спосіб, імпорту та експорту або транзиту через територію України продукції сексуального чи еротичного змісту здійснює центральний*

орган виконавчої влади у сфері інформації та його територіальні структури.” Дане формулювання, з одного боку, достатньо широке і включає в себе практично всі етапи обігу зазначеної продукції, з іншого боку, не створює передумов для втручання діяльності одного державного органу (Держкомтелерадіо) в сферу відповідальності іншого (Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення).

Слід також доповнити ст.9 Закону України “Про захист суспільної моралі” ще одним положенням такого змісту: *Ліцензування діяльності юридичних та фізичних осіб з підготовки, організації та проведення видовищних заходів сексуального чи еротичного змісту здійснює Міністерство внутрішніх справ України.* Вибір Міністерства внутрішніх справ України в якості органу ліцензування пояснюється можливим впливом цієї діяльності на стан громадського порядку та криміногенну ситуацію, зокрема, мається на увазі таке ганебне суспільне явище, як проституція. Разом з тим, саме структура МВС має необхідні організаційні, матеріально-технічні та кадрові можливості для забезпечення постійного контролю за здійсненням вказаної діяльності ліцензіатами.

Окремо зупинимося на питаннях здійснення експертної оцінки, реєстрації і ліцензування продукції сексуального чи еротичного змісту та ролі Національної експертної комісії з питань захисту суспільної моралі в цьому процесі.

Згідно зі ст.5 Закону України “Про захист суспільної моралі” до основних напрямів державного регулювання обігу інформаційної продукції, що впливає на суспільну мораль, відноситься, серед іншого, впровадження експертної оцінки відео-, аудіо-, друкованої інформації та інформації на електронних носіях, розроблення механізмів і методик віднесення її до такої, що завдає шкоди суспільній моралі, а також заборона демонстрації неліцензійної аудіо-, відеопродукції всіма національними телерадіокомпаніями.

Проведення експертної оцінки інформаційної продукції, що може бути небезпечною для суспільної моралі, є, по-суті, однією з основних організаційно-правових передумов допущення такої продукції до обігу. Так, в ст.8 Закону України “Про захист суспільної моралі” передбачено, що розповсюдження продукції сексуального чи еротичного змісту дозволяється за наявності позитивного висновку Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі. Здійснення експертизи продукції, що може шкодити суспільній моралі, є одним з основних завдань Національної експертної комісії з питань захисту суспільної моралі [9]. Ідея створення цього незалежного позавідомчого експертного органу закладена в Законі України “Про захист суспільної моралі” і є, на наш погляд, досить прогресивною і адекватною тим завданням, які сьогодні стоять перед державою в сфері захисту суспільної моралі. Особливо важливою є й та обставина, що комісія формується з провідних діячів культури, мистецтва, науки і освіти, психіатрів, сексопатологів, фахівців у галузі інформації, тобто є органом з високим рівнем фахової підготовки, що має бути достатньою передумовою для забезпечення належного рівня проведення експертизи згаданої інформаційної продукції.

Здавалося б, Національної експертної комісії з питань захисту суспільної моралі мало б бути цілком достатньо для забезпечення експертної оцінки продукції, що шкодить суспільній моралі. Але норми Закону України “Про захист суспільної моралі” не настільки однозначні. Так, в частині четвертій ст.10 вказаного закону зазначається, що експертну діяльність у сфері обігу продукції та видовищних заходів сексуального змісту здійснюють виключно органи державної влади, а в частині восьмій ст.9 цього ж закону говориться, що ліцензію на експертну діяльність у сфері продукції, послуг і видовищних заходів сексуального чи еротичного змісту, пов’язану з визначенням видів продукції, послуг і видовищних заходів сексуального змісту, умов їх розповсюдження, можуть мати

лише органи державної влади. З наведених положень закону логічно слідує, що експертною діяльністю в сфері захисту суспільної моралі можуть займатися, окрім Національної експертної комісії з питань захисту суспільної моралі, ще й інші державні органи, отримавши відповідну ліцензію (хоча, при цьому, й слід мати на увазі, що ані порядок отримання ліцензій на експертну діяльність державними органами, ані правовий статус їхніх експертних висновків законом не визначений; в законі визначений лише правовий статус експертних висновків Національної експертної комісії з питань захисту суспільної моралі. Так чи інакше, але цими положеннями Закону України “Про захист суспільної моралі” фактично створені передумови для нівелювання ролі і значення експертної діяльності Національної експертної комісії з питань захисту суспільної моралі, адже, якщо інші державні органи будуть займатися аналогічною діяльністю, то й необхідність функціонування зазначеного експертного органу можна буде поставити під сумнів.

Зазначимо, що експертною діяльністю стосовно кіно- та відеофільмів, аналогічною до тієї, яка здійснюється Національною експертною комісією з питань захисту суспільної моралі, вже не перший рік займається Експертна комісія з питань розповсюдження і демонстрування фільмів, яка діє при Міністерстві культури і туризму України. Відповідно до п. 2.3. останньої редакції Положення про цей орган, проводячи експертизу фільмів, Експертна комісія робить висновок, в якому встановлюється: чи завдають досліджувані фільми шкоди моральному і фізичному вихованню, культурному розвитку громадян; чи є фільми творами порнографічного змісту; чи пропагують фільми війну, насильство, жорстокість; – чи містять фільми заклики до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу, або до захоплення державної влади, порушення суверенітету держави, підірив її безпеки, чи спрямовані фільми на ліквідацію незалежності України; чи містять фільми заклики до зміни меж територій або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України; – чи спрямовані фільми на розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі, пропаганду фашизму або неонацизму, посягання на права і свободи людини, здоров’я населення [10]. Само собою, що до прийняття Закону України “Про захист суспільної моралі” у функціонуванні цього органу дійсно існувала серйозна необхідність. Але чи існує така необхідність сьогодні, після створення Національної експертної комісії з питань захисту суспільної моралі? Адже функції з проведення експертної оцінки кіно-, відеопродукції щодо відповідності її законодавству про захист суспільної моралі сьогодні здійснюються одразу двома органами, іншими словами дублюються. Чи є виправданою така ситуація? Напевне, що ні.

Крім того, нелогічно здається також норма закріплена в частині першій ст.2 Закону України “Про захист суспільної моралі”, згідно з якою критерії віднесення продукції до такої, що має порнографічний зміст, встановлюються спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у сфері культури і мистецтв, тобто Міністерством культури і туризму України, тоді коли згідно зі ст. 17 того ж закону Національна експертна комісія з питань захисту суспільної моралі є органом, відповідальним за утвердження здорового способу життя, належного стану моральності суспільства. Досить дивною є ситуація, коли критерії встановлює один орган, а відповідальність за їх практичну реалізацію несе інший.

На наш погляд, саме Національна експертна комісія з питань захисту суспільної моралі має бути єдиним державним органом, який здійснюватиме експертизу продукції, що може зашкодити суспільній моралі. Цей же орган має встановлювати критерії віднесення інформаційної продукції до такої, обіг якої заборонений або обмежений (це стосується не лише продукції порнографічного змісту, а й інших заборонених видів інформаційної

продукції, таких як ті, що пропагують війну, національну та релігійну ворожнечу; фашизм та неофашизм; наркоманію, токсикоманію, алкоголізм тощо, а також продукції сексуального чи еротичного змісту, стосовно якої існують обмеження обігу). У світлі вищесказаного було б доцільно вилучити із Закону України “Про захист суспільної моралі” частину четверту ст.10 та частину восьму ст.9. Крім того, в ст.9 слід передбачити, що центральний орган виконавчої влади у сфері культури і мистецтв здійснює реєстрацію кіно-, відеопродукції, що має обмеження глядацької аудиторії, лише після отримання позитивного висновку Національної експертної комісії з питань захисту суспільної моралі, в якому обов’язково має міститися обґрунтування встановлення відповідного індексу обмеження глядацької аудиторії. В частині першій ст. 2 зазначеного закону вказати, що критерії віднесення інформаційної продукції, обіг якої заборонений або обмежений, інших видів продукції та видовищних заходів сексуального чи еротичного змісту визначає Національна експертна комісія з питань захисту суспільної моралі.

Недостатньо зрозумілими є також деякі положення Закону України “Про захист суспільної моралі”, що стосуються ліцензування кіно-, аудіо-, відеопродукції. Так, в частині шостій ст.9 цього закону сказано, що ліцензування і реєстрацію кіно-, аудіо-, відеопродукції, що має обмеження глядацької аудиторії, здійснює центральний орган виконавчої влади у сфері культури і мистецтв. Хоча саме поняття ліцензування кіно-, відеопродукції в цьому законі і не розкривається, можна з високою долею впевненості припустити, що мова йде про надання спеціального дозволу на розповсюдження даного виду кіно-, відеопродукції. Але як у такому разі співвіднести ліцензування кіно-, відеопродукції за Законом України “Про захист суспільної моралі” і видачу Державною службою кінематографії, яка діє в складі Міністерства культури і туризму, прокатних посвідчень, що здійснюється згідно з Положенням про державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України [11]? Враховуючи те, що державне посвідчення на право розповсюдження фільмів (прокатне посвідчення) теж по-суті є спеціальним дозволом на розповсюдження певної кіно-, відеопродукції, тобто *de facto* теж являє собою своєрідну ліцензію, можна припустити, що в частині шостій ст.9 Закону України “Про захист суспільної моралі” мова йде про теж саме прокатне посвідчення. Але виходячи з суто формально-юридичної точки зору, ототожнювати ліцензування кіно-, відеопродукції з обмеженням глядацької аудиторії за згаданим законом і видачу прокатних посвідчень на цю ж продукцію неможливо через різницю в термінології, адже ні в Законі України “Про кінематографію” [12], ані в Положенні “Про державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів” термін ліцензування взагалі не використовується. В такому разі виявляється, що Закон України “Про захист суспільної моралі” фактично санкціонує подвійне ліцензування однієї і тієї ж продукції, що навряд чи виправдано. Очевидно, що вказана норма закону потребує перегляду та доопрацювання в бік уточнення термінології.

Проблема захисту суспільної моралі, утвердження здорового способу життя, як показано вище, вимагає участі в цьому процесі багатьох державних органів. Координацію і контроль за діяльністю цих органів згідно із законодавством має здійснювати Кабінет Міністрів України. Втім, навряд чи варто сподіватися, що для Кабінету Міністрів України тема захисту суспільної моралі стане однією з основних або пріоритетною. В країні безліч інших гострих проблем економічного і соціального змісту, які вимагають його постійної уваги. Саме тому доцільно було б посилити роль Національної експертної комісії з питань захисту суспільної моралі в процесі міжгалузевої координації в цій сфері. На сьогодні до компетенції цього органу входять деякі повноваження міжгалузевого змісту,

такі, наприклад, як координація розробки концепції захисту суспільної моралі, консультативна допомога органам державної влади і місцевого самоврядування та ін. Підсилення ролі Національної експертної комісії з питань захисту суспільної моралі можна здійснити за рахунок розширення її регуляторних повноважень. Як вже зазначалося, слід закріпити за даним органом повноваження з визначення критеріїв віднесення інформаційної та іншої продукції до такої, що може завдати шкоди суспільній моралі. Як експертний орган Національна експертна комісія має розробляти та впроваджувати механізми та методики віднесення продукції до такої, що завдає шкоди суспільній моралі. Очевидно, що як державний орган, відповідальний за утвердження здорового належного стану моральності суспільства, Національна комісія повинна певним чином впливати на процеси ліцензування діяльності з обігу продукції сексуального чи еротичного змісту. З цією метою, було б справедливо передбачити в Законі України “Про захист суспільної моралі”, що Національна експертна комісія спільно з органами ліцензування затверджує ліцензійні умови діяльності з обігу продукції сексуального чи еротичного змісту, а також методики перевірок ліцензіатів у сфері обігу зазначеної продукції. Для реалізації щойно зазначених функцій Національна експертна комісія, звісно, повинна мати право видавати підзаконні нормативно-правові акти, в тому числі спільно з іншими органами державного управління в сфері захисту суспільної моралі.

До функцій Національної експертної комісії слід віднести також здійснення наукової та науково-дослідної роботи в зазначеній сфері. Крім того, з метою покращання координації діяльності органів державного управління, залучених до процесу контролю за обігом продукції та видовищних заходів еротичного чи сексуального змісту, віднести до компетенції Національної експертної комісії ведення централізованого реєстру виробників, розповсюджувачів, імпортерів та експортерів цієї продукції та організаторів видовищних заходів сексуального чи еротичного змісту.

Нарешті, торкнемось питання обмеження обігу деяких видів інформаційної продукції, що шкодить суспільній моралі. Ст.2 Закону України “Про захист суспільної моралі” передбачено, що виробництво та обіг у будь-якій формі продукції еротичного змісту та продукції, що містить елементи насильства та жорстокості, дозволяються виключно за умови дотримання обмежень, встановлених законодавством. Далі закон містить цілу низку обмежень обігу продукції сексуального або еротичного змісту. Проте ці обмеження не завжди носять комплексний зміст. Так, наприклад, в частині другій ст.8 міститься заборона на розповсюдження та рекламу продукції сексуального змісту в жилих будинках, приміщеннях органів державної влади, закладах культури і мистецтва, в підземних переходах, станціях метрополітену, електропотягах і вокзалах, у кіосках продажу періодичної преси тощо. При цьому, зовсім не згадується продукція еротичного змісту. Між тим, різниця між цими видами продукції досить умовна і багато в чому залежить від індивідуального сприйняття кожної людини. Тому варто розширити дану заборону і на продукцію еротичного змісту.

В той час як обмеженню обігу продукції сексуального чи еротичного змісту в Законі України “Про захист суспільної моралі” присвячено чимало уваги, конкретних обмежень обігу інформаційної продукції, що містить елементи насильства і жорстокості, практично не виписано. На наш погляд, було б доцільно запровадити по відношенню до такої продукції вимогу проходження обов’язкової попередньої експертизи, аналогічною до тієї, що міститься по відношенню до продукції еротичного чи сексуального змісту.

Крім того, можна скористатися зарубіжним досвідом. Скажімо, у США відповідно до одного з положень Telecommunications Act of 1996 виробники телевізорів зобов’язані

обладнувати телевізійні приймачі спеціальним пристроєм (так званим V-chip), який дозволяє батькам блокувати прийом програм, що містять елементи насильства та жорстокості [13]. Аналогічні положення можна ввести і в українське законодавство.

Підсумовуючи сказане, потрібно визнати, що останніми роками Україна значно просунулась вперед в питаннях законодавчого регулювання захисту суспільної моралі. Разом з тим, чинне законодавство вимагає суттєвого вдосконалення, передусім у питаннях, що стосуються створення організаційно-правових засад державного управління в сфері захисту суспільної моралі, зокрема в питаннях ліцензування діяльності з обігу продукції, що завдає шкоду суспільній моралі, в питаннях побудови належних інституційних засад державного управління в сфері захисту суспільної моралі, вдосконалення правових обмежень обігу зазначеної продукції. Наведені пропозиції можуть виявитися корисними при вирішенні вказаних проблем. Водночас пошук шляхів удосконалення законодавства про захист суспільної моралі слід спрямувати в напрямі створення адекватних організаційно-правових основ захисту суспільства від інформаційної продукції, що пропагує культ насильства і жорстокості, вдосконалення системи заходів адміністративного примусу в питаннях захисту суспільної моралі.

### Використана література

1. Іванов В.Ф. Законодавство про засоби масової інформації: Український та зарубіжний досвід. – К., 1999. – С. 81-82.
2. Чиж І.С. Україна: шлях до інформаційного суспільства. – К., 2004. – С. 182
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
4. Закон України “Про захист суспільної моралі” від 20.11.2003 // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2004. – № 14. – Ст. 192.
5. Положення “Про Державний комітет телебачення і радіомовлення України”, затверджене Указом Президента України від 27.08.2003 р. № 920/2003 // [www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi](http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi).
6. Закон України “Про телебачення і радіомовлення” від 21.12.1993 // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1994. – № 10. – Ст. 43 в редакції від 12.01.2006.
7. Закон України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” від 01.06.2000 // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2000. – № 36. – Ст.299.
8. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження переліку органів ліцензування” від 14.11.2000 р. № 1698 // [www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi](http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi).
9. Положення про Національну експертну комісію з питань захисту суспільної моралі, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2004 р. № 1550 // [www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi](http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi).
10. Положення про Експертну комісію з питань розповсюдження і демонстрування фільмів при Міністерстві культури і мистецтв України, затверджене Наказом Міністерства культури і туризму України від 13.06.2005 № 390 // [www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi](http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi).
11. Положення про державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 17.08.1998 р. № 1315 // [www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi](http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi).
12. Закон України “Про кінематографію” від 13.01.1998 // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1998. – № 22. – Ст. 114.
13. Don R. Pember Mass Media Law – Boston., McGraw-Hill College, 1999 – p. 596.

~~~~~ \* \* \* ~~~~~